

Боқий қадрият

XX асрнинг 80-йиллари эди. Бир куни Тошкентдаги Навоий номли давлат Адабиёт музейига Москвадан нуфузли бир меҳмон келди. Бу киши музейдаги Захириддин Мухаммад Бобурга багишланган экспозицияни томонаш қилас экан, биздан сўради:

— Бобур Хиндишонни босиб олган. У ерда ўз ҳокимиyatini ўрнатган. Бу фотот поддохни нега кўргазмага кўйгансизлар?

Биз унга бундай деб жавоб берган эдик:

— Бобур ўзбек халқининг ўзуг адиби ва олими. Унинг Хиндишонда ўрнатган ҳокимиyat туфайли хинд халқининг марказлашган давлати тузилди. Бу давлат хинд халқи томонидан қабул қилинди ва деярли 300 йил яшади.

«Сўзумни ўқиб англағайсен ўзумни»

Бобур поддохъ Хиндишонда ҳукмрон билишига қарамай ҳамиси ўз ватанин согириш, уни кўмасб ёлдэр эди. У хинд ерига бориб колганини ўзичун чохесизлик, хото, хото юзи коралар деб билган.

Тоғев ўқиб жонимга балолиг бўлди
Ҳар ишни айлабим, хотолиг бўлди
Ўз ери кўйиб Ҳинд сори зосланни ўраб, нетайин, не юз қаролиг бўлди.

Биз Бобурнинг ижодий ва иммий месносин үрганиш, оммалаштириш оркали ҳамимитимиз азъоларининг маънавий дунёсини бойтамиз. Унинг ачкич кисмати оркали эса ўзга юртда хото поддохъ бўлган одамнинг ўз туғилиб ўстган ери, она Ватаниндан ўзқода баҳт тополаслигини кўрсатмасиз. Демак, Бобур бизга ёшларимизни ватанпаварлик, мухаббат, садоқат руҳида тарбиялаша ёрдан беради.

Мехмэн мўйисфид қиши эди. У илгари ҳарбий ҳизматда бўлган экан, истиғфоға чиқар, «Знание» ҳамимитиди ҳизмат килар эди. У кулди ва бизга хавфидан деб:

— Койилман сизларга. Йўлини топбизлар.

Уша вактларда Бобур ижодини ўрганимок ва оммалаштиром учун «Илмиюн томомоқ» доим керад бўлган. Чунки Бобур ва бобурнослик тез-тез ҳаҳлатпастларнинг каттаки ҳуҷрунлиги учрашади.

Мана энди, ҳозирги авлод эркин ва хур мамлакатда яшашти. У истиқтол националаридан баҳрамадан. Мустаклика ҳизматидан ўзбекистон ҳалқи ўз тарихидаги улуғ ижодкорлар месносин тутла ва ҳар томонлами ўрганимок, ўзлаштироқи қенг миқёсда амалга ошироқида.

Бобур асарларининг қайта-қайта нашри этиломоги, улар юзасидан олиб бора, ўзларидан илмий-тадқиқот ишлари кўлумининг ҳенгайини истиқол берган афзаликларининг ёрқин самараидир.

Бобур ҳалкаро жамғармаси (бошлиғи Зокиржон Маширбов) истиқол шарортида ўз фоялиятига ривоҳ бермоқда. У ҳозир факат Ўзбекистонда эмас, балки бошха мамлакатларда ҳам шоир ижодини көнг ёниш билан машгул.

Бобур умр бўйи жангу ҳадаллар, давлат ишлари билан банд бўлган. Шунга қарамади бу буюк иштедод эгаси ва меҳнатсевар ижодкор ўзбек адабёти тарихига улкан улуш бўлган асарлар деб билган.

«Бобурнома» китобининг кўлэзмасини кўчириб ўзган котиб ёздики, Бобурнинг туркӣ шеврлар девони бор, Яна маснавий китоби «Мубайин» бор, Бобур Жоҳа Архонринг «Волиддай» китобини эски ўзбек тилида назм қилинган. Яна ўзбек китоб «Бобурнома» («Бобурнома»ни ўзган). Бу асарни муаллифнинг бўйрӯига кўра Байрамхоннинг ўғли Мирзахон туркӣ (эски ўзбек тилидан) форсийга таржими қилинган. Бобур форсий тилда ҳам шеврлар биттган. Яна аруз ва кофияга оид китоб ёзган.

Бобурнинг шоҳ асари «Бобурнома»дир. У «Вакъе» деб ҳам атлаган. Бу асарнинг ўзи босиб ўтган ҳаёт йўлини тасвирилаши тўғрисида муаллиф бундай ёзган:

«Олам аро ажаб аламлар кўрдим
Олам элини турфа симтамар кўрдим.
Ҳар ким бу «Вакъе»ни ўқир билгансим,
Не ранжу меҳнату гамлар кўрдим.

«Бобурнома» янга жаҳоншумул қомуси бир асардир. Ўнда Марказий Осиё, Ағрономистон, Ҳиндишон ҳалқлари тарихига оид лаҳаллар, бу мамлакатларнинг табтиби, бу ерларда јашаган ҳалқларнинг маданияти, адабёти, тили тўғрисида мухим маълумотар бор.

«Бобурнома»нинг бошланниши 899 хижрий (мелодий 1493-94) йил воеқарига оид. Ўнда Бобур ёзади:

«Тенгри таолонинг иноти ва Сарвари конингин шафоати билан ва ҳаҳори ёри би тоғаронинг химматига бўлган сенсанба кунин рамазон ойининг бошшада тарихи 899 да Фарғона вилоятида 12 ўшда поддохъ бўлдим».

Бобурнинг ҳукмронлик ийларни хокимият учун кунашини азъ олан паласи бўлди. Унинг асосий сийеси рақиби Шайхонийхон эди. Бобур Шайхонийхоннинг Самарқандни ҳандай килиб эгалагани тўғрисида ёзди. Бу иш Самарқанд ҳукмрони Султонали Мирзонинг онаси Зуҳра беги ога ва унинг ўқинчаридан Абу Юсуф Арғуннинг фитнаси туфайли ўз берди. Охир оқибатда Шайхонийхон Султонали Мирзо ва унинг одамларини ўлдиди. Зуҳра беги оғанин саҳса ҳори зорликга мубтало эди. Хиёнатчиларнинг тақдири шундай ёзни билди.

Бобур ёзининг жазо толомогига ишонади. Бу фикринг тасдиғи учун Бокий Чагониёни деган шахс кисматини кўрсатади.

Бокий Чагониёни Аму ёқасида Бобур келиб қўшилди. Бобур уни яхши кабуб қилиди, уни юксас эътиборга сазовор қилиди, кенг иктибер берди. «Ҳар сўз деса, ҳар иш кисла сўзинг сўзи, иш анинг иши эди». Аммо бу кимса

лоzим хизматни бажармади, одамийлик тақроғ этган ишларни қўлмади, кўп беадабликлар ва ёмонликларни қўлди. Ниҳоят узбекистон ҳалқларни қарди. Ўзлар уни йўлтушарлар тутиб ўлдирилар.

Бу воеқадан хулоса қилиб Бобур ёзади: «Агарчи биз Бокийга ҳеч ёмонлик, киммал қўй бердик. Вале ўз ёмонлик олига келиб ўз амалига гирифтот бўлди».

«Бобурнома»да Бобурнинг Ҳиндишонга юришлар қилиб уни эгалаганинг сабаби аниқ айтилган. 913 (1507-08) йил воеқалари бобида ўқиймиз: ...

Келдим бу сари ўз иштиёрим бирла Лекин боруримда иштиёрим ўққутур.

Тақдир, кисматта кўра Бобур ўз ватандан абайди жудо бўлди. У 1530 йилда Ҳиндишонда Агра шахрида дунёдан ўтди. Ўша ерда дағн истилди. Бобур васиат қўлган эканки, вафотидан кейин уни Кобулдада дағн истилди. Чунки бу шахар унинг жонажон ватанига якинордид. Бу васиат кўра Бобур хокими кейинчилини Кобулгага келишиб, шу ерда кўйинди ва унга макбара бино килинди. Бобур мақбараси ўзлашган ёрдаги Боги Бобурни, тарихий тоблигидарга «Хусни ором шаҳри Кобил аст» («Кобул шахри беаз турган, унга чориб берган жой») деб ёзилган.

Бир маҳаллар Бобурга багишлаб ўтказилган анжуманда шундай воқеа юз берган.

Бобур лирикаси тўғрисида сўзлаётган нотик унинг «Ҳазон янгрия янглигига юзинг хажида сарғардим», — деб оғизи газалидан бир парча ўқиши керак эди. Йигин охирига якинлашмоқда. Зал лиқ туда одам. Лекин баъзилар чарчаган, айрим кишилар ўтибозори билан тинглайдилар. Нотик шундай гўзл шеърни, кадрлайдиган бир кишига ўқимомкини истади ўшқилиларни минбарни ёндида ўтлариган академик шоир Fafur Fulyomга кирад бу шеърни ўқиди.

Танаффу вактида шоирни одатда-дигид одалмади. Шоир ўзининг хажида сарғардидан билиб дебди:

— Шеър деган мана бундай бўлади. Шоир бўлсанг ана шундай шеър ёзин, демокри бўлган.

Ҳакиматан ҳам шеърларни ҳам мазмунни чукурлиги, ҳам шаклининг муаммалиги билан ибратга лойик, таҳсина сазовор. Улар ўзбек шеърятининг гўзларни вади ёрқин намуналарни като-ридан ўрнин олган.

Бобур ўз айтадорларига мурожаат килиб деган эди:

Ҳар вақти, кўргасен менинг сўзумни Сўзумни ўқаб англағайсен ўзумни.

Зоро бўлсанг ана шундай шеър ёзин, демокри бўлган.

Бобурнинг ўтибозори билан тинглайдиган бир кишига ўқимомкини истади ўшқилиларни като-ридан ўрнин олган.

Бобур лирикасида Батан мавзуи бош тудади.

Кўпдан бериким, ёру диёрим ўққутур
Бир лаҳзау бар нафас қарорим ўққутур.

Азиз ҚАЮМОВ,
академик.

Katris
ФИРМАСИ

МАКТАБ, КОЛЛЕЖ
ВА ТИББИЙ МУАССАСАЛАР УЧУН
МЕБЕЛЬ

ИШЛАБ
ЧИҚАРАДИ
ВА
СОТАДИ.

МАХСУЛОТ СЕРТИФИКАТЛАНГАН

Тел.: 90-07-87, 92-03-95, 158-15-73.

«ТРУБНАЯ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКАЯ КОМПАНИЯ» (Российская Федерация)
ОАО «УЗКОММУНМАШТАМНОТ»

предлагает к реализации стальные трубы со склада в г.Ташкенте по нижеуказанным отпускным ценам.

Завод-изготовитель – «Северский трубный завод» (г.Полевской, Свердловская обл.)

Диаметры труб (мм) Цена за 1 тонну сўм.
Цены действительны по 25.10.2004 г.

ТРУБЫ ВОДОГАЗОПРОВОДНЫЕ ГОСТ 3262-75:

ДУ 15x2,8 мм	939000	ДУ 50x3,0 мм	919000
ДУ 20x2,8 мм	939000	ДУ 65x4,0 мм	899000
ДУ 25x3,2 мм	929000	ДУ 80x3,5 мм	899000
ДУ 32x3,2 мм	919000	ДУ 100x5,0 мм	899000
ДУ 40x3,0 мм	919000		

ТРУБЫ ЭЛЕКТРОСВАРНЫЕ ГОСТ 10704-91; 10705-80:

76x3,5 мм 899000
89x5,0 мм 899000

Кроме того, под заказ поставляем металлические трубы любого диаметра и назначения из трубных заводов, входящих в состав «Трубной металлургической компании» (Россия):

- Волжский трубный завод (г.Волжский, Волгоградская область);
- Северский трубный завод (г.Полевской, Свердловская область);
- Синарский трубный завод (г.Каменск-Уральский, Свердловская область);
- Таганрогский металлургический завод (г.Таганрог, Ростовская область).

Контактные телефоны: 132-20-56, 134-05-75, 134-07-94, факс 132-20-56. E-mail: uzkommashta@tkt.uz Адрес: 700035, г.Ташкент, ул.Ниёзбек Йули, 1, 7-й этаж, здание института «Узбеккоммуналойиҳа». Товар сертифицирован, услуги лицензированы.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти жамоаси Адабиёт нацизарияси булимининг этаки илмий ходими, филология фанлари доктори Уммат Туйчиевни ажаси.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти жамоаси Адабиёт нацизарияси булимининг этаки илмий ходими, филология фанлари доктори Уммат Туйчиевни ажаси.

«ЎЗМАКОМ» кўшма корхонаси жамоаси корхона мутахассиси Мунавар Ахмедовага падари бузруквори Зайдиддин ота АХМЕДОВинг вафот этганлиги муносабати билан чукур тазия изҳор этади.

23456

Манзили: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Навбатчи кўчаси, 32-й. Навбатчи котиб — Ю. Ҳамидов. Навбатчи муҳаррир — У. Ғайзинов. Навбатчи — М. Ҳолматова. Мусаххир — М. Екубов.

«Шарқ» нашриёт-матбая акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турион» кўчаси, 41. Ўзла жуни — 21.00 Топширилди — 21.00

23456

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси К